



Trøndelag fylkeskommune
Trööndelagen fylhkentjjele

DELTA, OPPLEVE, SKAPE! DELPLAN FOR BARN OG UNGES FRITID I TRØNDELAG 2025-2030



Vedtatt av Fylkestinget 9. april 2025

INNHold

Forord	4
Sammendrag	5
Iktedimmie.....	6
1 Innledning	7
1.1 Bakgrunn	7
1.2 Formål	7
1.3 Avgrensning og varighet	8
1.4 Forankring	8
1.5 Trøndelag fylkeskommunes rolle og ansvar for barn og unges fritid	10
2 Kunnskapsgrunnlaget	11
2.1 Organisering av arbeidet og medvirkningsprosessen	11
2.2 Hovedfunn fra kunnskapsgrunnlaget	12
Identifiserte barrierer for deltakelse	14
Fellestrekk fra tilbakemeldingene fra kommunene	14
3 Satsingsområder og suksesskriterier	15
3.1 Trygge, fysiske og digitale møteplasser	15
3.2 Varierte aktiviteter	16
3.3 Likeverdig tilgang	16
3.4 Samarbeid og kunnskapsdeling	16
3.5 Medvirkning	16
3.6 Informasjon	17
4 Tiltak	18
4.1 Oversikt over tiltak - Handlingsprogram	18

Illustratør: Tora Marie Norberg

FORORD

Arbeidet med Delplan for barn og unges fritid – «Delta, oppleve, skape», har vært relativt langvarig. Selve jobben med å innhente kunnskapsgrunnetlaget startet i 2022 og tre år senere er planen endelig vedtatt, den 9. april 2025. Planen inneholder tiltak for videre arbeid innenfor barn og unges fritid med utgangspunkt i fylkeskommunens samfunnsutviklerrolle.

Det er gjort et stort stykke arbeid med å innhente over 2100 innspill fra barn, unge og voksne. I tillegg har kommuner, kulturinstitusjoner, lag og foreninger og andre aktører kommet med innspill og forslag til tiltak. Fylkeskommunen vil rette en stor takk til alle som har bidratt i dette innspillsarbeidet.

Det har vært grundige medvirkningsprosesser, så alle de som ønsker å bruke planen som inspirasjon i sitt arbeid for barn og unges fritid, oppfordres særlig til å bruke det omfattende kunnskapsgrunnlaget.

Det er ei bred målgruppe for planen; fra små barn til unge voksne, og tiltakene omfatter i hovedsak det barn og unge gjør på fritida.

Trøndelag fylkeskommune ønsker i denne planen å ivareta barn og unge som opplever utenforskap og som av forskjellige årsaker ikke deltar på fritids- og kulturaktiviteter.

Målet med planen er å få et mangfoldig og likeverdig tilbud til barn og unge i hele Trøndelag uavhengig av geografi, kulturell bakgrunn, funksjonsevne og sosioøkonomisk status innenfor det som er fylkeskommunens ansvar på kulturområdet.



SAMMENDRAG

Delplan for barn og unges fritid skal bidra til å videreutvikle et mangfoldig og likeverdig fritidstilbud til barn og unge i hele Trøndelag. Den bygger opp under Regional planstrategi 2024-2027, satsingsområde 2, som sier at «i Trøndelag skaper vi en god samfunnsberedskap i et trygt, helsefremmende og inkluderende Trøndelag.» Delplanen er førende for Trøndelag fylkeskommunes politikk på området, og konkretiserer to strategier i kulturstrategien Balansekunst:

- Sikre et bredt, mangfoldig og inkluderende kultur- og fritidstilbud, som bidrar til trivsel og bolyst for unge.
- Gi barn og unge muligheten til å engasjere seg, og sørge for at deres stemme blir hørt på alle samfunnsarenaer.

Planen bygger på et kulturbegrep som innbefatter; kunst, kultur, bibliotek, idrett, friluftsliv, frivillighet, kulturarv og kulturnæring, inkludert sørsamisk språk og kultur. Målgruppen for planen er barn og unge i alderen 3-26 år, og planen omfatter i hovedsak det som kan betegnes som barn og unges fritid. Planen søker særlig å ivareta de som ofte faller utenfor, og som ikke deltar i fritids- og kulturaktiviteter.

Delplanen med kunnskapsgrunnlaget kan i tillegg fungere som et verktøy for kommuner, lag og foreninger, medvirkningsorganer, institusjoner, og andre som jobber for og med barn og unge. Slik kan man sammen få utnyttet ressursene til beste for alle barn og unge i fylket.

Delplanen bygger på et solid kunnskapsgrunnlag, som blant annet er et resultat av en omfattende medvirkningsprosess. Planen gjelder for perioden 2025-2030.

Kunnskapsgrunnlaget og innsikten fra medvirkningsprosesser danner grunnlag for å velge disse satsingsområdene:

- Møteplasser
- Varierte aktiviteter
- Lik tilgang

Disse suksessfaktorene er avgjørende for å kunne lykkes med arbeidet for barn og unges fritid:

- Samarbeid
- Medvirkning
- Informasjon

Det er utarbeidet mål og tiltak for hvert satsingsområde og for hver av suksessfaktorene.

IKTEDIMMIE

Bieliesoejkesje maanaj jñh noeri astoe-aajkan edtja viehkiehtidh gellievoetem jñh seammavyörtegs astoe-aejkiefaaalenassem guhkiebasse evtiedidh maanide jñh noeride abpe Trööndelagesne. Dñhte Regijonaale soejkesjestrategijem 2024-2027 vääroeminie åtna, barkoesuerkie 2, mij jeahta «Trööndelagesne hijven seabradahkeriejriesvoetem sjugniedibie jearsoes, healsoeeevtjije jñh feerhmeles Trööndelagesne.» Bieliesoejkesje njoelkedassh beaja Trööndelagen fylhkentjñelten politihkese suerkesne, jñh göökte strategijh kultuvrestrategijesne Balansekunst tjñelkestahta:

- Gamte, gellielaaketje jñh feerhmeles kultuvre- jñh astoeaejkiefaaalenassem tjirkedh, mij tråjjem jñh årromelastoem noeride sjugnede.
- Maanide jñh noeride nuepiem vedtedh eadtjohke årrodh, jñh hoksedh dej gñele govlesåvva gaajhkine seabradahkeareenine.

Soejkesje kultuvrebaakoetjñertem vääroeminie åtna gusnie; tjeahpoe, kultuvre, gærjagåætie, gaarsjelimmie, ålkoejielede, jñjtjevyljehkevoete, kultuvreaerpie jñh kultuvrejieleme, aaj åarjelsaemien gñele jñh kultuvre. Soejkesjen ulmiedåehkie lea maanah jñh noerh aaltarisnie 3- 26 jaepieh, jñh soejkesje åajvahkommes feerhmie dam maam maahta gåhtjodh maanaj jñh noeri astoe-aejkie. Soejkesje sæjhta joekoen gorredidh dejtje gñeh daamtaj ålkolen gehtjñeh, jñh eah leah meatan astoe-aejkie- jñh kultuvredarjoeminie.

Soejkesje daajroevåaroeminie maahta lissine dirreginie årrodh tjñeltide, tjñertide jñh siebride, orgaanide mah meatan, institusjovnide jñh jeatjabidie mah maanaj jñh noeri åvteste berkñeh jñh aaj dejgujmie. Naemhtie maahta ektesne vierhtide nuhtedh buaratjommesasse gaajhkide maanide jñh noeride fylhkesne.

Bieliesoejkesje nænnoes daajroevåaromem vääroeminie åtna, mij gaskem jeatjah lea illedahke vijries meatanbarkoeprosesseste. Soejkesje faamoem åtna boelhkese 2025-2030.

Daajroevåarome jñh daajroe meatanbarkoeprosessijste vääroeminie beaja daejtie barkoesuerkide veeljedh:

- Gaavnedimmiesijñjñeh
- Jeereldihkie darjomh
- Seamma baahtseme

Daah lahkoefaktovrh leah dah mah muenñeh mejtie edtja lyhkesidh barkojne maanaj jñh noeri astoe-aajkan:

- Laavenjostoe
- Meatanbarkoe
- Bñevnesh

Ulmñeh jñh råajvarimmñeh leah dorjesovveme fierhten barkoesuarkan, jñh fiereguhtese daejstie lahkoefaktovrijste.

1 INNLEDNING

1.1 Bakgrunn

Delplan for barn og unges fritid konkretiserer disse to delstrategiene i kulturstrategien Balansekunst;

- Sikre et bredt, mangfoldig og inkluderende kultur- og fritidstilbud, som bidrar til trivsel og bolyst for unge.
- Gi barn og unge muligheten til å engasjere seg, og sørge for at deres stemme blir hørt på alle samfunnsarenaer.

Fylkestinget vedtok i [«Økonomiplan 2022 – 2025 med budsjett 2022»](#), at Trøndelag fylkeskommune skulle utarbeide en delplan for barn og unge på kulturområdet. I dette lå det en konkret bestilling:

Hele bredden av kulturbegrepet skal tas i bruk i dette arbeidet, slik kulturstrategien Balansekunst legger opp til. Sørsamisk språk og kultur skal være en del av planen. En slik handlingsplan skal bidra til at fylkeskommunen får en samlet oversikt over tiltak og blir mer målrettet i sitt arbeid. Den skal bidra til å videreutvikle et mangfoldig og likeverdig tilbud til barn og unge i hele Trøndelag.

Proessen må sikre bred involvering i samfunnet slik at kommuner, kulturinstitusjoner, organisasjoner og så videre får eierskap og bidrar til de tiltakene som blir en del av planen. Det er avgjørende og viktig at barn og unge blir inkludert i arbeidet.»

1.2 Formål

En sentral målsetning med planarbeidet og utarbeidelsen av kunnskapsgrunnlaget planen bygger på, har vært å kartlegge hvordan barn og unge har det på fritiden, hva de liker å holde på med og hva de savner av muligheter for at fritiden skal bli aktiv og meningsfull. Dette sees på bakgrunn av Ungdata-resultatene og Ung-HUNT som viste en negativ utvikling når det gjelder subjektiv livskvalitet for de unge sammenlignet med tidligere undersøkelser. Data fra elevundersøkelsen (Utdanningsdirektoratet) viste samtidig at Trøndelag lå relativt høyt i forhold til landsgjennomsnittet når det gjelder andel elever som rapporterer om at de har blitt mobbet på skolen (7. og 10. trinn).



Delplanen har fått tittelen Delta, oppleve, skape! Delplan for barn og unges fritid i Trøndelag, for å understreke at aktivitetsbegrepet er viktig.

Målgruppen for planen er barn og unge i alderen 3-26 år, og planen omfatter i hovedsak det som kan betegnes som barn og unges fritid. Planen søker særlig ivareta de som ofte faller utenfor og som ikke deltar på fritids- og kulturaktiviteter. Tiltakene skal bidra til å videreutvikle et mangfoldig og likeverdig tilbud til barn og unge i hele Trøndelag, innenfor det som er fylkeskommunens ansvar på dette området.

Planen er førende for Trøndelag fylkeskommune, og bidrar til at fylkeskommunen fyller sin samfunnsutvikler-rolle innenfor de rammer fylkeskommunen disponerer. Planen konkretiserer fylkeskommunens kulturstrategi Balansekunst for målgruppen barn og unge, og skal bidra til at fylkeskommunen bruker sine virkemidler målrettet.

Fylkeskommunen ønsker også at planen skal fungere som et redskap for kommuner, lag og foreninger, medvirkningsorganer, institusjoner, og andre som jobber for og med barn og unge, slik at vi sammen får utnyttet ressursene våre bedre, til beste for alle barn og unge i Trøndelag.

1.3 Avgrensning og varighet

Delplanen er avgrenset til barn og unges fritid. Den omhandler ikke tilbud på dagtid i skole og barnehage.

Planens varighet er fra 2025 til 2030. Fylkeskommunen må vurdere om planen må revideres i forbindelse med rullering av kulturstrategien Balansekunst.

1.4 Forankring

Delplan for barn og unges fritid i Trøndelag er forankret i regionale og nasjonale planer, og følger opp både regional og statlig politikk, samt internasjonale konvensjoner.

[Regional planstrategi \(2024-2027\)](#), vedtatt 11.06.2024, er førende for planarbeidet i Trøndelag fylkeskommune i inneværende fylkestingsperiode. Planstrategien er knyttet til [Vi knytter fylket sammen - TRØNDELAGSPLENEN 2019 - 2030](#), som er den overordnede planen for fylket. Trøndelagsplanen vektlegger kunst og kultur som en viktig drivkraft for samfunnsutvikling i Trøndelag, og fremhever kulturens betydning for mangfold, inkludering, opplevelser og aktivitet, for alle innbyggere.

I alle våre styrende dokumenter skal temaet **klima og miljø** være omtalt. I vår plan er de fleste tiltakene i tråd med FNs bærekraftsmål med tanke på sosial, økonomisk og klima/miljømessig bærekraft. Ved å ha en tydelig holdning til temaet gjennom barn og unges fritidsaktiviteter, kan vi bidra til å forme en miljøbevisst generasjon som skjønner hvilke grep vi må ta for å bremse klima- og naturutfordringene våre.

Delplan for barn og unges fritid tar også utgangspunkt i [ABC for god psykisk helse](#) som ramme og verktøy for arbeid med satsingsområder og tiltak. ABC-rammeverket er en forskningsbasert innsats for å bygge og styrke folks psykiske helse, gjennom å øke helsekompetansen i befolkningen.

[Program for folkehelsearbeid i Trøndelag 2017-2026](#) er et utviklingsarbeid som skal bidra til en langsiktig styrking av kommunenes arbeid med å fremme befolkningens helse og livskvalitet. Bedre psykisk helse og rusforebygging hos barn og unge er hovedmålene for arbeidet.

[Temaplan for integrering](#) i Trøndelag har som formål å bidra til å synliggjøre og styrke integreringsarbeidet på tvers av sektorer i fylkeskommunen. Oppfølgingen av temaplanen skal bidra til å styrke samarbeidet knyttet til integrering på tvers av avdelinger og sektorer i organisasjonen og komme innvandrere i Trøndelag til gode.

Delplan for barn og unges fritid tar også opp i seg satsinger i [Idrettspolitisk erklæring for Trøndelag](#). Denne er et resultat av samarbeid mellom Trøndelag fylkeskommune, Trøndelag idrettskrets, kommunene i Trøndelag, ungdomsorganisasjoner og andre organisasjoner som jobber med tilrettelegging for idrett og fysisk aktivitet.

Videre kan Delplan for barn og unges fritid relateres til følgende nasjonale og internasjonale styringsdokumenter og føringer:

- Stortingsmelding 18, 2020-2021: [Oppleve, skape, dele — Kunst og kultur for, med og av barn og unge](#), hvor regjeringen for første gang presenterte barne- og ungdomskulturfeltet som et samlet politisk satsingsområde på nasjonalt nivå.
- Kultur og likestillingsdepartementets delplan: [Alle inkludert! Delplan for like muligheter til å delta i kultur-, idretts- og friluftslivsaktiviteter, 2024-2026](#). Formålet med denne delplanen er at alle skal ha like muligheter til å delta i kultur-, idretts- og friluftslivsaktiviteter i hele landet.
- [FNs konvensjon om barnets rettigheter](#):
 - Alle barn har rett til å seie menninga si, og deira menning skal bli tatt på alvor.
 - Alle barn har rett til hvile, fritid og lek, og til å delta i kunst og kulturliv.
- [FNs bærekraftsmål](#), som peker på tre dimensjoner for å skape bærekraftig utvikling: Klima og miljø, økonomi og sosiale forhold. Målene og sammenhengen mellom dem, er et viktig grunnlag i arbeidet med Delplan for barn og unges fritid.
- [FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne](#) er en av FNs hovedkonvensjoner på menneskerettighetsområdet. Konvensjonen slår fast at funksjonshemmede har de samme menneskerettighetene som alle andre. Den tydeliggjør også hvordan like rettigheter skal sikres i praksis.
- [Fritidserklæringen](#), som er et samarbeid mellom regjeringen, kommunene, frivilligheten og andre aktører. Fritidserklæringen har som mål at alle barn og unge skal ha mulighet til å delta jevnlig i en organisert fritidsaktivitet, uavhengig av foreldrenes sosioøkonomiske status.
- [Fritidsklubbloftet - Et rammeverk for å styrke fritidsklubber](#) som er et prosjekt av Ungdom og Fritid, sammen med Redd Barna og Gjensidigestiftelsen. Prosjektet handler først og fremst om å ta ungdommers behov og ønsker for fritiden på alvor.

1.5 Trøndelag fylkeskommunes rolle og ansvar for barn og unges fritid

Gjennom sin samfunnsutviklerrolle skal Trøndelag fylkeskommune gi strategisk retning til samfunnsutviklingen, samordne og koordinere offentlig innsats og virkemiddelbruk, samt mobilisere ulike aktører med ressurser, både i privat sektor, kulturliv og lokalsamfunn.

Fylkeskommunen har flere roller som har betydning for barn og unges fritid:

- Fylkeskommunen er **tjenesteleverandør** gjennom blant annet Den kulturelle skolesekken, fylkesmusikerne og bokbussen.
- Fylkeskommunen er **eier eller deleier** av store kulturinstitusjoner, blant annet teater og museer, samt idrettsanlegg. Prinsippet om armlengdes avstand begrenser fylkeskommunens direkte styring av disse institusjonene.
- Fylkeskommunen er **eier og forvalter** av en betydelig eiendomsmasse.
- Fylkeskommunen har **myndighet** innenfor blant annet planforvaltning og kulturminneforvaltning.
- Fylkeskommunen skal **veilede** og bistå kommunen i deres planleggingsoppgaver og at hensynet til barn og unges oppvekstvilkår skal ivaretas i planleggingen.
- Fylkeskommunen har en rolle som **tilskuddsyter** overfor blant annet institusjoner, fylkesorganisasjoner og frivillig kultur- og idrettsliv, inkludert ansvar for prioritering og fordeling av statlige tilskudd. Fylkeskommunen er på denne måten en tilrettelegger slik at kommuner, lag og foreninger skal kunne utøve aktivitet.
- Fylkeskommunen har en **pådriverrolle** som innebærer å være samspillsaktør, nettverksbygger, rådgiver og kunnskapsmegler opp mot kommuner, institusjoner, frivillige lag og organisasjoner. Vår rolle på rådgivingssida er å understøtte kommunenes kultur-, folkehelse og bibliotekutvikling.
- Fylkeskommunen vektlegger en **kunnskapsbasert** tilnærming. Rollen som utvikler av planer og strategier forutsetter gode prosesser, internt i administrasjonen og på politisk nivå, samt med alle eksterne aktører vi bidrar overfor. Dette innebærer å etablere og delta i samarbeid, nettverksmøter og dialogmøter, samt tilrettelegge arenaer og møteplasser for slike.

Tiltak i delplanen tar utgangspunkt i fylkeskommunens regionale rolle og ansvar, for eksempel innenfor kultur, folkehelse, bibliotekutvikling og kollektivtransport – og er avgrenset mot kommunenes ansvar på områder som har betydning for barn og unges fritid der de bor.

2 KUNNSKAPSGRUNNLAGET

2.1 Organisering av arbeidet og medvirkningsprosessen

Arbeidet har vært organisert med en prosjektleder og en tverrfaglig arbeidsgruppe internt i fylkeskommunen. Ledergruppen i kultur og folkehelseavdelingen har vært styringsgruppe. Hovedutvalg for kultur har vært informert om arbeidet underveis.

Gjennom arbeidet med delplanen har fylkeskommunen lagt opp til bred involvering, og medvirkning fra barn og unge har vært særlig vektlagt i utvikling av kunnskapsgrunnlaget.

Samtlige kommuner har fått invitasjon til å medvirke, og det har vært holdt flere møter og treffpunkt med deltakelse fra kommuner, institusjoner, lag og foreninger. Gjennom ulike medvirkningsprosesser har fylkeskommunen mottatt innspill fra 2100 barn, unge og voksne. Fylkeskommunen inviterte også kommuner, kulturinstitusjoner og frivillig sektor til å komme med innspill på mål og satsingsområder, samt forslag til tiltak, noe som resulterte i 39 innspill.

Erfaringer fra prosessen – særlig medvirkningen fra barn og unge – har gitt oss et godt innblikk i hvordan barn og unge har det på fritida og hva de savner.

Den omfattende medvirkningsprosessen har gitt et bredt og solid kunnskapsgrunnlag for utvelgelse av satsingsområder og utforming av tiltak. Innsamlede data er tilrettelagt slik at de kan benyttes som kunnskapsgrunnlag for kommuner, kulturinstitusjoner, frivillighet og andre i arbeid med planer, tilbud og tiltak for og med barn og unge.

Kunnskapsgrunnlaget er delt i en kvantitativ og en kvalitativ del. Samlet gir dette en grundig beskrivelse av status når det gjelder gruppen barn og unge, og deltakelse i kulturtilbud og fritidsaktiviteter.

Den kvantitative delen bygger på deskriptiv statistikk om demografiske forhold, helse og livskvalitet, sosioøkonomiske forhold, digitale medievaner, kulturtilbud og deltakelse, og mulige barrierer for deltakelse for gruppen barn og unge i Trøndelag. De viktigste kildene er [Ungdata-undersøkelsen](#) (2020-2021), [Helseundersøkelsene i Trøndelag \(HUNT\)](#) (med [Ung-HUNT](#) 2017-2019), samt data fra blant annet Statistisk sentralbyrå, Medietilsynet, Nasjonalbiblioteket, Norsk kulturindeks, Norsk idrettsindeks, Frivillighetsregisteret, Frivillighetsbarometeret og Elevundersøkelsen.

Det kvalitative kunnskapsgrunnlaget baserer seg på over 2100 innspill fra barn, unge og voksne. Innspill har kommet gjennom multimodale gruppesamtaler med barnehagebarn¹, klassebesøk med

¹ Bidragsforskning i samarbeid med Dronning Mauds Minne Høgskole. Innspill fra 140 barnehagebarn i fire kommuner

bruk av splotting² og gruppesamtaler, gruppearbeid på møtearenaer for ungdom og voksne, digital spørreundersøkelse for unge fra 13 år og oppover, og medvirkningsmøter med kontaktpersoner i 13 kommuner.

Tema i møtene med barn og unge har vært trivsel på hjemstedet, fritidsinteresser, og deltakelse i kulturtilbud og fritidsaktiviteter, med utgangspunkt i hva de synes er bra og hva som kan bli bedre.

2.2 Hovedfunn fra kunnskapsgrunnlaget

I det følgende oppsummeres noen fellestrekk som beskriver status og utfordringer, som bygger både på det kvantitative og det kvalitative kunnskapsgrunnlaget. Følgende oppsummerer også hindringer som bygger på tilbakemeldinger fra innsamlingen av det kvalitative kunnskapsgrunnlaget. I tillegg oppsummeres noen fellestrekk i tilbakemeldingene fra kommunene.

Basert på det kvantitative materialet for gruppen barn og unge i Trøndelag, peker dette seg ut:

- Flertallet trives og har det bra der de bor, det er en høy grad av fornøydhet med lokalmiljøet, natur og friluftsområder, og idrettsanlegg.
- Det er stor forskjell mellom kommunene i Trøndelag når det gjelder tilgang til idrettsanlegg, kollektivtransport, turområder, og lek- og rekreasjonsområder.
- Trøndelag har en høy andel blant barn og ungdom som deltar i organisert idrettsaktivitet. Men det er en dreining fra organisert til egenorganisert aktivitet, med en generell nedgang i deltakelse i faste fritidsaktiviteter, og en økning i deltakelse innen egenorganisert idretts- og friluftslivsaktivitet.
- Forhold ved barn og unges helse og/eller livskvalitet kan være avgjørende for deres kulturdeltakelse. Det er en negativ utvikling når det gjelder psykisk helse, med en økning i andelen barn og unge som rapporterer dårlig subjektiv livskvalitet. Trøndelag ligger relativt høyt i forhold til landsgjennomsnittet når det gjelder andel elever som rapporterer at de har blitt mobbet på skolen (7. og 10. trinn).
- Digitale medier spiller en stor rolle i barn og unges hverdag og bruk av slike medier utgjør en stadig større del av skolearbeid, fritidsaktiviteter og sosialt liv. Statistikk for digitale medievaner viser høye tall for skjermtid, og disse har steget betraktelig de siste årene.
- De sosiale forskjellene er tydelige og økende, og antallet familier med vedvarende lavinntekt er stigende. Vesentlig færre barn og unge fra lavinntektsfamilier deltar i kultur- og idrettstilbud sammenlignet med barn og unge fra familier med høyere inntekt. For fritidsklubber er tendensen det motsatte – flere fra lavinntektsfamilier deltar sammenlignet med familier med høyere inntekt. Det samme gjelder unge med helse-/funksjonsutfordringer. Det er færre i denne gruppen som deltar i kultur- og idrettstilbud, med unntak for fritidsklubber og aktiviteter innen musikk, kulturskole og religiøse foreninger.

² Metodikk basert på en individuell tegneøvelse, utviklet av Oslo MET

Basert på det kvalitative kunnskapsgrunnlaget peker noen tydelige tendenser seg ut:

- Barn og unge er i stor grad fornøyd med lokalmiljø, natur og friluftsområder, samt idrettsanlegg. En høy andel deltar i ulike fritidsaktiviteter.
- I aldersgruppen 3-6 år er nære relasjoner viktig for trivsel, i tillegg til gode og varierte muligheter for lek, bevegelse og kroppslig utfoldelse. De yngste ønsker flere sosiale møteplasser og mangfoldige lekeplasser med varierte aktiviteter og apparater som stimulerer til lek, kreativitet, bevegelse, utfordring og mestring. Bibliotek som kulturell arena er et gjennomgående tema, særlig med vekt på varierte kreative og bevegelsesfremmede aktiviteter og tilbud.
- Hos elever i grunnskole og videregående skole tyder funnene på at «de nære ting», som å være med venner (både fysisk og digitalt) og å være sammen med familie er viktig. Husdyr og aktiviteter som friluftsliv, jakt og fiske nevnes som sosiale fellesaktiviteter.
- Et stort flertall er med på fellesaktiviteter, og flest blant de yngste. Først og fremst i idrett, i stor grad fotball, ved siden av volleyball og håndball. Derneft svarer en god del skisport, kulturskole og dans.
- Minst like viktig som organiserte fritidsaktiviteter er egenorganisert aktivitet. Her er datakultur³ en tydelig grunnleggende del av barn og unges hverdag. Nesten alle er aktive i gaming og/eller sosiale medier. I tillegg er musikk, film og kino - sammen med venner eller alene - viktig. Det å være kreativ er noe mange liker og driver på med - bygge, mekke, lage ting, designe, tegne, male. Det samme gjelder matlaging og baking.
- En klar tendens er at mange slutter med organiserte aktiviteter når de blir eldre. Frafallet ser ut til å begynne allerede på mellomtrinnet.
- Når det gjelder lagsport, og de som spiller på lag på små steder, nevnes "mange tap i kamper" som er demotiverende. Mange forteller om «satsing», som gir mestring for de gode, men som for mange andre er en grunn til å slutte. Særlig eldre elever sier at det burde være rom for både de som vil satse, og de som "bare" vil være med.
- Mange ønsker at det skulle vært mulig å starte med nye aktiviteter også som ungdom. Om du ikke har vært med siden barneskolen, er det lite tilbud for ungdom, og de fleste steder er det ingen muligheter for å begynne med idrett eller andre aktiviteter, sammen med andre unge på samme nivå.
- Butikker, kjøpesentre og kaféer er steder de liker å henge, og være sammen. Dette ofte i mangel på andre steder å være sammen uten at det koster noe. Kulturskole, kulturhus, og bibliotek nevnes som steder å være og treffes etter skolen, og som «ventested» før andre organiserte aktiviteter.
- I byer og tettbygde strøk er kapasitet på aktiviteter og tilbud en utfordring, med ventelister og lite tilgang til åpne haller og arenaer. I spredt bebygde strøk er det litt bedre tilgang til åpne haller og arenaer, men begrenset mangfold av aktiviteter og tilbud.
- Et ønske som går igjen over alt, er åpen hall, baner og steder for å spille og gjøre ting sammen, med utstyr tilgjengelig – egenorganisert, og utenom trenings- og skoletider. Det samme gjelder sosiale møteplasser for bare å være sammen, og fester for å møtes uten alkohol.

³ Datakultur er samlebegrep for en rekke kunst og kulturuttrykk man kan gjøre digitalt (kilde: ungdomogfritid.no).

Identifiserte barrierer for deltakelse

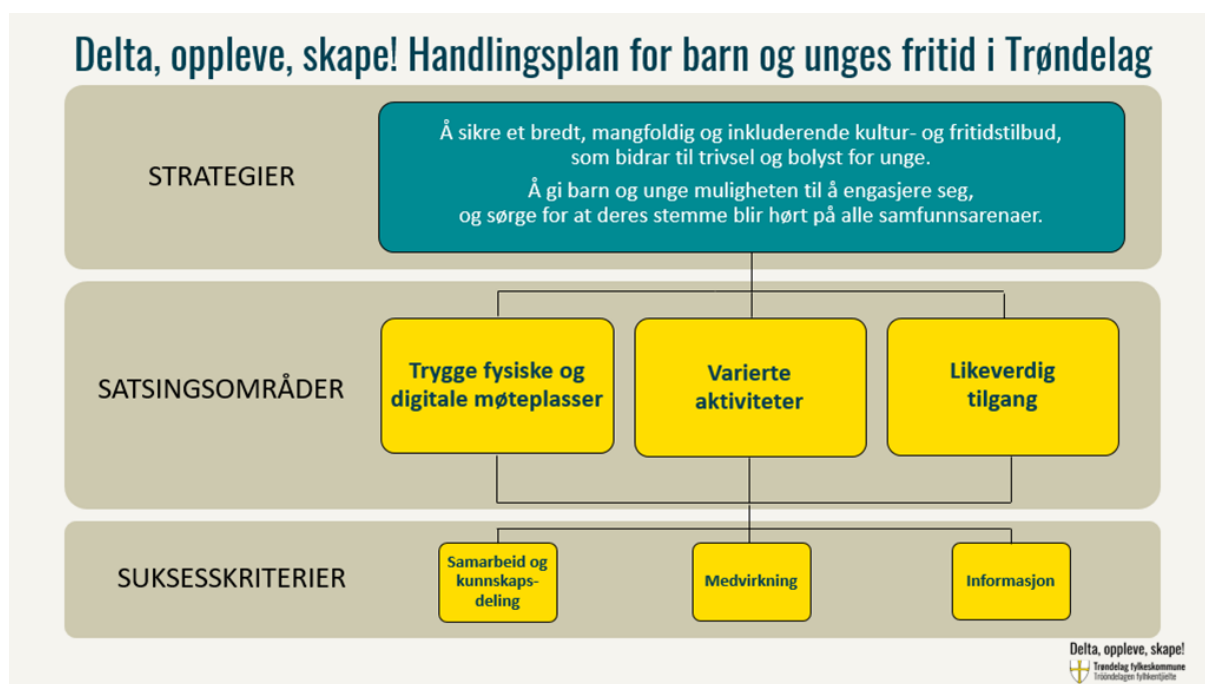
- Ungdommer gir tilbakemelding om at aktiviteter tar mer **tid** når man blir eldre. Det blir mindre tid til venner, og de får ikke truffet de som ikke er med på samme aktivitet. Dette gjør også at en del slutter. Mange sier at lekser kommer i veien for aktiviteter, særlig for de som ikke er flinke på skolen, og for de som ikke har hjelp hjemme.
- **Transport** er et vesentlig hinder, og særlig blant de eldste i målgruppen. Mange bor for langt unna tilbud. Mangelfullt kollektivt transporttilbud eller manglende kjennskap til transporttilbud medfører at barn og unge er avhengig av at foreldre kjører. Det uttrykkes ønske om bedre og billigere kollektivtransport, mer fleksible løsninger, og inkluderende tiltak som gratis buss til arrangementer.
- **Høye kostnader** er et hinder for deltakelse for mange barn og unge. Mange kulturtilbud og fritidsaktiviteter koster mye, og mange har ikke råd.
- Tilbudet eller **aktiviteten man ønsker å delta på finnes ikke** der de bor. Flere sier at de har prøvd å være med på «det vanlige», men har sluttet, andre sier at mangel på tilbud er en grunn til at de ikke er med på noe i det hele tatt.
- Mange tilbakemeldinger går på at det ikke er lett å finne informasjon om alle tilbud og aktiviteter. Det finnes ikke ett sted der all relevant informasjon finnes samlet.
- Flere tilbakemeldinger tyder på at det er en del som ikke er med på ting fordi de ikke har noen å delta sammen med. Dette kan tyde på at en del opplever **utenforskap**.
- **Psyriske og fysiske helseutfordringer** kan være et hinder. En god del respondenter kjenner noen som ikke er med på grunn av slike utfordringer.
- Barn og unge uttrykker at det ikke bare er viktig at barn og unge involveres og får si sin mening. De ønsker også å bli hørt og at deres tilbakemeldinger kommer til uttrykk i handlinger og tiltak. Unge som er aktive i **medvirkningsorganer**, for eksempel ungdommens kommunestyre, elevråd, og annet, opplever i større grad at de får si sin mening og blir hørt.

Fellestrekk fra tilbakemeldingene fra kommunene

- «Siloer» som vanskeliggjør samarbeid for barn og unge på tvers. Særlig mellom oppvekst/skole og kultur/fritid.
- Behov for felles møtepunkter for ulike instanser som jobber for og med barn og unge - for samarbeid og erfaringsdeling på tvers av kommunegrensene.
- Behov for koordinering av, og tilrettelegging for nettverk og møteplasser på tvers, mellom kommuner, og mellom kommuner og fylkeskommunen.
- Behov for kompetanseheving i og erfaringsdeling om prosesser og metodikk for involvering av barn og unge.
- Behov for tilskuddsordninger for realisering av tiltak, med en oversiktlig søkeportal.
- Behov for en felles plattform for informasjon ut til barn og unge, utenfor sosiale medier.

Kunnskapsgrunnlaget er samlet og fremstilt på nettsiden www.deltaoppleveskape.no

3 SATSINGSOMRÅDER OG SUKSESSKRITERIER



Figuren viser de tre satsingsområdene og de tre suksesskriteriene i delplanen som konkretiserer to delstrategier i kulturstrategien Balansekunst.

De utfordringene og behovene som har kommet frem i kunnskapsgrunnlaget danner grunnlaget for satsingsområdene som er skissert nedenfor. Det samlede kunnskapsgrunnlaget peker særlig mot **tre satsingsområder**.

3.1 Trygge, fysiske og digitale møteplasser

Møteplasser som er åpne, tilgjengelige, trygge og tilrettelagte for egenorganisert aktivitet. Barn og unges digitale vaner samt behovet for tilgjengelighet og kvalitet på møteplassene, tilsier at disse bør være både digitale og fysiske.

Mål: Trøndelag fylkeskommune skal, sammen med andre, bidra til utvikling av flere trygge møteplasser for barn og unge.

3.2 Varierte aktiviteter

Et større mangfold av tilbud, basert på barn og unges forutsetninger og interesser. Dette er ikke minst viktig for å ivareta mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Mål: I planperioden skal fylkeskommunen, i samarbeid med andre, bidra til et mer mangfoldig aktivitetstilbud nært der barn og unge bor.

3.3 Likeverdig tilgang

Tilgang til kultur- og fritidsaktiviteter, uavhengig av bosted, sosioøkonomisk situasjon, helse- og funksjonsnivå, språklige og kulturelle forhold og andre faktorer.

Mål: Trøndelag fylkeskommune skal, i samarbeid med kommuner og andre, bidra til utjevning av forskjeller i tilgang til fritidsaktiviteter for barn og unge i Trøndelag.

Gjennom arbeidet med kunnskapsgrunnlaget har det utmerket seg **tre suksesskriterier** for å lykkes med å nå målene og gjennomføre tiltak i delplanen. Disse er:

3.4 Samarbeid og kunnskapsdeling

Kulturtilbud og fritidsaktiviteter utvikles ofte i samspillet mellom forskjellige offentlige instanser, institusjoner og frivillig sektor. En forutsetning for å lykkes med å tilrettelegge for et mangfoldig og likeverdig tilbud, er at disse bidrar sammen, men på hvert sitt vis. Kunnskapsdeling og koordinering på tvers, der de enkelte virksomhetene bidrar innenfor sine ansvarsområder, er derfor en grunnleggende forutsetning for at man i fylket skal lykkes med satsingsområdene i delplanen.

Mål: Trøndelag fylkeskommune skal være pådriver for kunnskapsdeling og samarbeid mellom aktører som jobber med tilrettelegging av fritidsaktiviteter for barn og unge.

3.5 Medvirkning

Barn og unge har rett til å medvirke i avgjørelser som angår dem selv. Kunnskapsgrunnlaget tilsier at arbeidet med satsingsområdene må foregå på barn og unges premisser for å svare ut deres behov og ønsker. Dette krever at fylkeskommunen og andre aktører innehar kompetanse om hvordan barn og unge kan involveres i prosesser på en god måte.

Mål: Trøndelag fylkeskommune skal styrke egen medvirkningskompetanse og bidra til kompetanseutvikling hos kommuner og andre, bygd på erfaringer fra den omfattende medvirkningsprosessen knyttet til denne planen.

3.6 Informasjon

Et grunnleggende premiss for at møteplasser og varierte aktiviteter tas i bruk, er at det er lett tilgjengelig informasjon om tilbud i kommuner og på tvers av kommunegrenser. Tilbud i en enkelt kommune være av interesse også for barn og unge i andre kommuner.

Mål: Trøndelag fylkeskommune skal bidra til løsninger for bedre tilrettelagt informasjon for barn og unge om aktivitets- og transporttilbud i fylket.



4 TILTAK

Med utgangspunkt i de tre satsingsområdene og de tre suksesskriteriene, følger en beskrivelse av tiltak for planperioden. Tiltakene tar utgangspunkt i fylkeskommunens regionale rolle og ansvar, og er avgrenset mot kommunenes ansvar på områder som har betydning for barn og unges fritid. For å lykkes med tiltakene er fylkeskommunen avhengig av samarbeid med kommuner, institusjoner, frivilligheten med flere.

4.1 Oversikt over tiltak - Handlingsprogram

1.0 Trygge fysiske og digitale møteplasser	
Tiltak	Utfyllende beskrivelse av tiltaket
1.1 Digitalt kulturhus: Prøveprosjekt - et trygt, digitalt kulturhus for unge	NOVA - det digitale kulturhuset - er et datakulturtilbud for ungdom mellom 13 og 25 år. Erfaringer fra Kåfjord og Trondheim kommuner viser at et digitalt kulturhus er en mulighet for å etablere en møteplass og skape aktiviteter for unge som faller utenfor andre aktivitetstilbud. Erfaring viser at den digitale kompetansen øker med økt utenforskap, men man finner likevel ikke igjen disse ungdommene på digitale, sosiale flater. Digitale kulturhus, i enkeltkommuner, finnes allerede, men Trøndelag fylkeskommune ønsker å bidra til at dette kan etableres som et regionalt tilbud. I første omgang som et prøveprosjekt i samarbeid med noen utvalgte kommuner og andre relevante aktører. Tilbudet kan også tilrettelegges for sørsamiske brukere dersom dette er aktuelt. Det er viktig at tilbudet sikrer tryggheten i det digitale fellesskapet med tanke på blant annet misbruk og etikk.
1.2 Gratis/ symbolsk leie av fylkeskommunale lokaler for barn og unge	Formålet med utleieordningen er å bidra til at frivillige organisasjoner sikres tilgang til fylkeskommunale lokaler etter skoletid og på tidspunkter hvor fylkeskommunen ikke har behov for å disponere lokalene til egen virksomhet. I en pilotperiode i 2023-2025 har organisasjoner med barn og unge under 19 år hatt gratis leie og organisasjoner med medlemmer over 20 år, symbolsk leie. Både barne- og voksenorganisasjoner kan leie lokaler, men organisasjoner med medlemmer opp til 20 år har 1. prioritet. Prøveordningen med gratis leie som er videreført i 2025, evalueres i henhold til vedtak i sak 122/24. Evalueringen legges frem som en del av budsjettbehandlingen høsten 2025.

1.3 Tilrettelegging for flerbruk i fylkeskommunale bygg: Legge til rette for varierte aktiviteter og møteplasser for barn og unge ved oppføring av nye skolebygg eller renovering av eksisterende bygningsmasse	Balansekunst – Kulturstrategi for Trøndelag 2019-2022 peker på at arenaer for idrett, scenekunst, museum, bibliotek, kulturhus, skoler og ulike forsamlingslokaler utgjør den fysiske, kulturelle infrastrukturen i Trøndelag. Strategien peker videre på gode erfaringer med kulturbygg med flerbruksmuligheter. På bakgrunn av dette er følgende strategi definert i Balansekunst: <i>Tilpasse eksisterende og nye bygg og lokaler til ulike bruksområder og aktører, herunder ivareta geografisk dekning og mulighetene for sambruk.</i> Fylkeskommunen vil innarbeide denne strategien i arbeidet med egne bygg, slik at disse kan fungere som fysiske møteplasser for barn og unge, og arenaer for varierte aktiviteter. Tiltaket er i tråd med, og en oppfølging av, fylkestingets vedtak i sak 88/24 Rapport fra forvaltningsrevisjon – Investeringer og vedlikehold av kulturbygg. Viken fylkeskommunes veileder <i>Skolen som kulturarena</i> kan være et nyttig verktøy, og vil vurderes tilpasset Trøndelag dersom hensiktsmessig.
1.4 Spille-middelordningen for idretts- og kulturanlegg: Tilpasse idretts- og kulturanlegg for flerbruk og bærekraftige løsninger	Gjennom både veiledning og tilskudd til idretts- og kulturanlegg vil fylkeskommunen stimulere til at det legges til rette for møter på tvers av interesse- og aktivitetstype. Ved å bygge «rett anlegg på rett sted», kan en tilpasse både bygg og anlegg til varierte aktiviteter gjennom fellesanlegg og flerbruk. Med gode planleggingsprosesser, vil en lettere kunne få til innovative løsninger for investering og drift. Fylkeskommunen må jobbe for at staten i større grad tilrettelegger for mer fleksible ordninger. I forbindelse med revidering av fylkeskommunens retningslinjer for spillemidler bør flerbruk og bærekraftige løsninger vektlegges.
1.5 Sørsamiske møteplasser: Trøndelag fylkeskommune skal stimulere til utvikling av møteplasser for sørsamiske barn og unge	Samarbeidsavtalen med Sametinget understreker at gode oppvekstsvilkår for samiske barn og unge er sentralt for en positiv utvikling i fylket. Fylkeskommunen vil på bakgrunn av dette, - og som en oppfølging av fylkestingets vedtak i sak 131/24 Sannhet og forsoning, stimulere til at de sørsamiske møteplassene og kulturarenaene for barn og unge får utvikle seg.
1.6 Arrangement knyttet til samisk kultur	Arrangement knyttet til samisk kultur på øvrige kulturarenaer, eksempelvis i folkebibliotekene, kan skape flere møteplasser for sørsamiske barn og unge.
1.7 Prosjektet Dagsturhytta i Trøndelag	Dagsturhytteprosjektet i Trøndelag skal utvikle lavterskel friluftstilbud for alle som bor og besøker Trøndelag. Det går ut på å bygge 38 dagsturhytter (en i hver kommune), de neste årene, med lett tilgjengelige turmål og sosiale møteplasser, spesielt for barn og unge. Prosjektet er et samarbeid mellom Trøndelag fylkeskommune, Sparebanken Midt Norge og kommunene i fylket. Prosjektet finansieres som et spleiselag og har vært omtalt i økonomiplandokumentet de fire siste årene. Dagsturhyttene vil skape attraktive og lett tilgjengelige turmål, som får flere til å gå på tur, enten man bor i byer, tettsteder eller i distriktene. Dagsturhyttene skal stå åpne, og skal være gratis å benytte.

1.8 Prosjektet Ski, sykkel og aktivitetsanlegg i Trøndelag (SKIA)	Barn og unge er i utgangspunktet glad i uteaktivitet i eget nærmiljø. Gjennom prosjektet «Ski, sykkel- og aktivitetsanlegg i Trøndelag» skal fylkeskommunen bidra til at det rundt omkring i fylket blir bygget åpne og tilgjengelige nærmiljøanlegg som vil være sosiale møteplasser og arenaer for fysisk aktivitet året rundt. Prosjektet er et samarbeidsprosjekt mellom Trøndelag fylkeskommune, skikretsene i Trøndelag og Norges Skiforbund, Norges Sykkelforbund, Tverga (nasjonalt ressurscenter for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet) og Sparebanken Midt Norge. Både kommuner og lag/foreninger skal kunne søke om å bli med i prosjektet, og målet er at det skal bygges 15-20 anlegg de neste tre årene. Anleggene skal være attraktive, innovative og tilgjengelige helårsanlegg som skal fungere som sosiale møteplasser i lokalsamfunnet. En av forutsetningene for å få tilskudd er at det skal være tilgang til gratis lån av utstyr.
1.9 Bibliotek på barn og unges premisser: Samarbeidsprosjekt med kommuner om medvirkning fra unge i utvikling av biblioteket som møteplass	Biblioteket er en inkluderende og nøytral møteplass, åpen for alle, og betraktes som et trygt sted å være. For å være relevant for barn og unge må bibliotekene utvikle seg i takt med behov og ønsker hos barn og unge - i utforming av lokaler, når det gjelder aktiviteter, fysiske og digitale tilbud. Trøndelag fylkeskommune har utviklet et samarbeidsprosjekt, støttet av Kulturtanken, mellom fylkeskommunen og flere kommuner om styrket medvirkning fra unge i utvikling av det lokale bibliotektilbudet. Mål for prosjektet: Utvikle modeller for ungdomsmedvirkning – Etablere ungdomsarrangementsgrupper i kommunene, som skal planlegge og gjennomføre gratis, åpne arrangement for ungdom.
2.0 Varierte aktiviteter	
Tiltak	Utfyllende beskrivelse av tiltaket
2.1 Stimulere kulturinstitusjonene til å utvikle aktiviteter for barn og unge	Ungdataundersøkelsen 2021 viser at andelen barn og unge som er fornøyd med lokalmiljøet når det gjelder kulturtilbud er avtagende med økende sentralitetsklasse. Det kvalitative kunnskapsgrunnlaget gir inntrykk av at det i pressområder er manglende kapasitet når det gjelder kulturtilbud for barn og unge, mens det i mindre tettbebygde deler av fylket er mangelfull bredde i tilbudet. Fylkeskommunen vil stimulere til at kulturinstitusjonene utvikler tilbud innenfor aktuelle sjangere for å bidra til større variasjon i aktivitetstilbud, og i pressområder supplere allerede eksisterende kultur- og aktivitetstilbud for barn og unge.

2.2 Ung Kultur Møtes (UKM): To regionalfestivaler opprettholdes og videreutvikles	Trøndelag fylkeskommune har beholdt to regionfestivaler etter sammenslåingen av Nord- og Sør-Trøndelag fylkeskommuner. Det ble i 2024 gjennomført lokale UKM-mønstringer i 34 kommuner, og til sammen om lag 700 ungdommer fra disse kommunene deltok på de to regionale festivalene. Dette viser at UKM har stor appell i Trøndelag, og fylkeskommunen vil stimulere til at UKM blir gjennomført i alle kommuner, og at de regionale festivalene får utvikle seg slik at de blir enda mer mangfoldige og inkluderende.
2.3 UKM hele året: Utvikle et helårlig UKM-tilbud	<i>UKM hele året</i> er per i dag et teknikk-kurs knyttet til gjennomføring av kulturarrangement. Det vil vurderes om kurset kan utvides til også å omfatte eksempelvis hospitering, slik at barn og unge med interesse for kultur får et kompetansehevende tilbud som ikke direkte er knyttet til utøvelse i kulturaktivitet, men indirekte knyttet til dette. Fylkeskommunen vil også arbeide for å utvikle andre muligheter for helårlig UKM-virksomhet.
2.4 Kompetansehevende musikktilbud for barn og unge: Utvikle interkommunale prosjekter med lav terskel for deltakelse	Fylkesmusikerne i Trøndelag skal legge til rette for kulturelle opplevelser, deltakelse og skaperglede, og styrke kvalitet og mangfold gjennom å være en ressurs og samarbeidspartner for kulturinstitusjoner og frivillig kulturliv. Fylkesmusikerne skal i planperioden ha et økt fokus på tilbud rettet mot barn og unge som innbefatter medvirkning, og være et supplement til kulturskolen gjennom samarbeid med det frivillige kulturlivet innenfor musikk og sang.
2.5 Flere folkeverksteder i tilknytning til bibliotekene	Fylkeskommunen har tidligere bevilget midler til oppbygging av folkeverksted i tilknytning til bibliotekene i syv mellomstore kommuner. Midlene ble brukt til innkjøp av symaskiner, laserkutter, 3D-printere og annet utstyr ut fra lokale ønsker og behov. Målet var å gi innbyggerne tilgang til godt utstyr, samt opplæring i bruk av utstyret – for å lære, skape, reparere, gjenbruke, men og for å tilby en ny type aktivitet og nå en gruppe brukere som vanligvis ikke oppsøker biblioteket. Aktiviteten i dagens folkeverksted varierer fra kommune til kommune, med barn og unge som en svært aktuell målgruppe. Flere bibliotek med folkeverksted kan gi rom for større kreativitet, for å arbeide med hendene, for å skape, lære og gjøre noe sammen med andre. Fylkeskommunen vil støtte innkjøp av utstyr, gi råd om organisering av tilbudet, og bidra til erfaringsdeling bibliotekenes imellom.

2.6 Gode opplevelser knyttet til bibliotek og litteratur	<i>Shared reading</i>, en metode for å lese sammen, skape opplevelser og fellesskap rundt litteratur og tekst. Fylkeskommunen har, først gjennom et 3-årig prosjekt og deretter som en del av driften, lagt til rette for at bibliotekansatte, frivillige og andre er blitt sertifiserte som leseledere etter metoden – og praktiserer den for ulike målgrupper. Aktiviteten krever verken forberedelse eller prestasjon av de som deltar, noe som kan være viktig for mange barn og unge. Her kan de kjenne seg igjen i teksten som blir lest, lytte til andres erfaringer – og kanskje oppdage at de ikke er alene om tanker og følelser. Mange leseledere har og erfaring med digitale lesegrupper, noe som gjør det mulig å delta også for de som av ulike årsaker ikke kan delta fysisk. Fylkeskommunen vil arbeide videre for å spre informasjon om metoden, særlig med tanke på barn og unge, for å organisere sertifisering av og bidra til finansiering av metoden for bibliotekene, frivillige, ansatte i skole – helse- og utdanningsinstitusjoner og andre relevante aktører. Utvikling av nettverket mellom de som sertifiseres – for profesjonalitet og motivasjon – er en naturlig del av denne oppgaven. <i>Lesesirkler for ungdom</i>: Mange unge liker å lese, men har ikke alltid et fellesskap å diskutere bøker og tekst i. Fylkeskommunen vil gi bibliotekene råd om organisering av lesesirkler, og legge til rette for økt kompetanse om ulike typer litteratur, på ulike ferdighetsnivå - for å bidra til å sikre et godt tilbud og en god faglig støtte til lesesirkler for ungdom.
2.7 Fylkeskommunen som pådriver for et allsidig tilbud innenfor fysisk aktivitet	Fylkeskommunen skal gjennom god rådgiving og målrettede tilskuddsordninger være pådriver for å styrke samarbeidet med idretten om et allsidig og attraktivt aktivitetstilbud for organisert og egenorganisert aktivitet. Dette er oppfølging av <i>Idrettspolitisk erklæring</i>.
3.0 Likeverdig tilgang	
Tiltak	Utfyllende beskrivelse av tiltaket
3.1 Stimulere ungdom til å søke tilskudd gjennom Trønderkassa for lavterskel- og egenorganiserte aktiviteter	<u>(Trønderkassa - ungdomsfond i Trøndelag)</u> er en tilskuddsordning som ungdom kan søke på. Ordninga er for og med ungdom. En av suksesskriteriene er et godt samarbeid mellom unge og voksne. Alle søknadene blir vurdert av ungdommer fra Ungdommens fylkesutvalg, og de utarbeider forslag til fordeling av tilskuddene. Pr. i dag kan man søke støtte på inntil 30 000 kroner pr prosjekt. Totalpotten er på 600 000 kroner. Fylkeskommunen har mål om å øke potten til Trønderkassa i løpet av planperioden for å nå flere.

3.2 Kultur- og aktivitetstilbud for unge mennesker med nedsatt funksjonsevne: Støtte til regionale kompetansesenter	Fylkeskommunen vil vurdere støtte til ett eller flere regionale kompetansesenter innen kultursektoren som har personer med funksjonsnedsettelse som målgruppe. Målsetningen vil være å øke antall barn og unge med funksjonsnedsettelse som deltar i kulturaktiviteter ved å senke terskelen for utprøving og varig deltakelse. En eventuell økonomisk støtte må vurderes med utgangspunkt i de nye retningslinjene for tildeling av driftstilskudd vedtatt i FT 137/24. Vi viser også til vedtak i Fylkestinget sak 22/25 om at fylkeskommunen skal bidra til økt kunnskap og kompetanse når det gjelder mennesker med nedsatt funksjonsevne hos de som jobber med barn og unge, både når det gjelder fysiske og psykiske utfordringer.
3.3 Idretts- og aktivitetstilbud for unge mennesker med nedsatt funksjonsevne	Fylkeskommunen ønsker å tilrettelegge for bedre rammevilkår for Paraidrettssenteret i Trøndelag. Paraidrettssenteret har som mål å øke antall barn, unge og voksne med funksjonsnedsettelse i idretten, ved å senke terskelen for utprøving av idretter, tett oppfølging av deltakere fra utprøving og inn i idrettslagene. De vil heve kompetansen om paraidrett og tilrettelegging i idrettslag, i skolen og blant faggrupper i det offentlige og i det private som jobber med målgruppene til daglig. Senteret har tilhold i Trondheim, men de utfører også utprøvdager og kompetansehevende tiltak både på dag- og kveldstid andre steder i fylket. Dette tiltaket er en oppfølging av <i>Idrettspolitisk erklæring</i>. I tillegg gjorde Fylkestinget er vedtak i sak 22/25 om at fylkeskommunen skal: "Bidra til økt kunnskap og kompetanse hos de som jobber med barn og unge om mennesker med nedsatt funksjonsevne, både når det gjelder fysiske og psykiske utfordringer."
3.4 Nasjonalt nettverk for bærekraftige idretts- og aktivitetsanlegg – BIAA	Aktørene i det nasjonale nettverket består av alle fylkeskommunene og andre relevante aktører som kan bidra i arbeidet med å skape mer bærekraftige løsninger innenfor planlegging, bygging og drift av idretts- og aktivitetsanlegg. Målet er å samarbeide om å utvikle mer bærekraftige løsninger for idretts- og aktivitetsanlegg. Nettverket skal jobbe med bærekraft; sosial - økonomisk - klima/miljø. Arbeidet vil være viktig for å skape anlegg som er tilgjengelige og naturlige møteplasser for barn og ungdom. Nettverket kan blant annet jobbe med sentrale tema som økonomiske barrierer for deltagelse og anlegg som legger bedre til rette for at mennesker med nedsatt funksjonsevne kan drive sin aktivitet i de samme anleggene som funksjonsfriske.

3.5 Transport: Ivareta barn og unges behov gjennom anbudsinnhenting i tilknytning til bestillingstransport på kort sikt, og ny samferdselsstrategi på lengre sikt.	Ifølge ungdataundersøkelsen i 2021 var andelen barn og ungdom som var fornøyd med det lokale kollektivtilbudet sterkt avtagende med økende sentralitetsklasse. 82% var fornøyde i Trondheim (sentralitetsklasse 2), mens kun 31% var fornøyde i kommunene i sentralitetsklasse 6. Også det kvalitative kunnskapsgrunnlaget viser at offentlig transporttilbud for deltakelse i fritidsaktiviteter er etterspurt av barn og unge. Fylkeskommunen er også kjent med at det i enkelte tilfeller er slik at barn og unge ikke vet/finner informasjon om det transporttilbudet som finnes. Både offentlig transporttilbud tilrettelagt for at barn og unge kan delta i fritidsaktiviteter og bekjentgjøring av dette, ivaretas gjennom kommende anbudsutlysninger for bestillingstransport og kommende rullering av samferdselsstrategien.
3.6 Utstyrssentraler: Etablere fast tilskuddsordning	Tilskuddsordningen til etablering og oppgradering av utstyrssentraler har vært en suksess gjennom flere år. Utstyrssentraler er et kult, miljøvennlig, og et svært populært tilbud hvor en kan låne sports-, friluft- og utstyr innenfor kulturfeltet gratis. Tilbudet benyttes både av barn, unge og voksne. Tilskuddsordningene til utstyrssentraler er et godt eksempel på tiltak for å redusere de økonomiske barrierene for deltakelse. Dette tiltaket er også med på å ivareta mål i «Idrettspolitisk erklæring for Trøndelag». Trøndelag fylkeskommune viderefører tilskuddet til utstyrssentralene som en fast ordning og innarbeider dette i kommende økonomiplanprosess.
3.7 Flere meråpne bibliotek: Fylkeskommunen som pådriver	Mange folkebibliotek i Trøndelag er meråpne, det vil si at de holder åpent ut over betjent åpningstid. Meråpne bibliotek er svært positivt for barn og unge – med økt mulighet for bruk av biblioteket til å gjøre lekser/studere, til å lese og bli lest for, til lån og annen aktivitet. Et meråpent bibliotek er et fint sted for å treffe andre, for å oppholde seg i etter skolen og før/etter aktiviteter. Investering i meråpent bibliotek vil omfatte adgangskontroll, tyverisikring, selvbetjening, kameraovervåking samt praksis knytta til renhold, personvern, drift og sikkerhet. Fylkeskommunen vil være pådriver for flere meråpne bibliotek, ved å informere og bidra med kunnskap knytta til utstyr, innretning og praksis - i eksisterende bygg, ved renovering eller ved nybygg.
3.8 Prosjektet Dagsturhytta i Trøndelag	Dagsturhytteprosjektet i Trøndelag som også er nevnt under satsingsområdet «møteplasser» kan også passe under satsingsområdet «lik tilgang». Hyttene skal ligge i nærheten av der folk bor, og de skal tilrettelegges med «god tilgjengelighet». Dagsturhyttene skal stå åpne og er gratis å benytte.
3.9 Arbeide for å senke den økonomiske terskelen for deltakelse i aktivitet og på arrangement	Fylkeskommunen vil se på hvilke muligheter som finnes for å senke den økonomiske barrieren for deltakelse, deriblant vurdere retningslinjer for tilskudd.

3.10 Prosjektet Ski, sykkel og aktivitetsanlegg i Trøndelag (SKIA)	Ski, sykkel og aktivitetsanlegg i Trøndelag er også nevnt under satsingsområdet «møteplasser». Disse anleggene skal være åpne og tilgjengelige nærmiljøanlegg som er gratis å bruke. I tillegg skal brukerne ha muligheter for å låne utstyr som passer til aktiviteten i anlegget.
3.11 Initiere et samarbeid med Ungdommens fylkesutvalg knyttet til frivillighet og integrering av innvandrerungdom	Dette tiltaket er hentet fra Temaplan for integrering og det er viktig at ungdommen selv involveres i dette arbeidet.
4.0 Samarbeid	
Tiltak	Utfyllende beskrivelse av tiltaket
4.1 Arena for kompetanseheving inspirasjon, samhandling og dialog: Etablere kultur- og folkehelsekonferansen Drivkraft som fast arrangement annethvert år fra og med 2026	Fylkeskommunen vil realisere en regelmessig, fysisk møteplass for frivillige, kommuner, kulturinstitusjoner og andre. Tema knyttet til barn og unge gis fast plass i programmet.
4.2 Formalisert samarbeidsforum: Etablere et formalisert samarbeidsforum med sentrale aktører på regionalt nivå	En rekke aktører som Norsk kulturskoleråd, Ungdom og Fritid, Frivillighet Norge med flere, arbeider systematisk med aktiviteter og tilbud til barn og unge. Trøndelag fylkeskommune vil undersøke om det er ønskelig og formålstjenlig med et formalisert samarbeid med et utvalg sentrale aktører på regionalt nivå, i arbeidet med barn og unges fritid. Målsetningen vil være informasjonsutveksling og koordinering av tiltak. Kunnskapsgrunnlaget viser f.eks. at fysiske fritidsklubber er et tiltak der deltakelse øker med avtakende sosioøkonomisk status, i motsetning til idrett og kulturaktiviteter. Det kan på bakgrunn av dette være grunnlag for mer koordinert innstas på forskjellige felt for å skape et tilbud til alle.
4.3 KS Kulturnettverk Trøndelag som arena for å belyse relevante problemstillinger knyttet til Delplan for barn og unges fritid i Trøndelag	KS Trøndelag etablerte i 2022 Kulturnettverk Trøndelag – en arena for samarbeid på kulturfeltet mellom kommuner i Trøndelag på administrativt ledernivå. Trøndelag fylkeskommune er medlem i nettverket og representert i nettverkets arbeidsutvalg. Nettverket har ett digitalt møte og en fysisk samling i året. Satsingsområdene i denne planen søkes belyst i nettverkets samlinger, som utgangspunkt for faglig påfyll, diskusjon og eventuelt koordinert innsats.

5.0 Medvirkning	
Tiltak	Utfyllende beskrivelse av tiltaket
5.1 Ungdoms-medvirkning: Tilbud om kompetanseheving internt i fylkeskommunen og eksternt	Fylkeskommunen vil tilby kompetanseheving i temaet ungdomsmedvirkning. Både Ungdommens fylkesutvalg og Trøndelag barne- og ungdomsråd vil være viktige bidragsytere i å skape innhold og tilrettelegge for gjennomføring av webinarer eller fysiske kurs.
5.2 Ungdoms-medvirkning: Samarbeidsprosjekt med kommuner om medvirkning fra unge i utvikling av biblioteket	Tiltaket er også nevnt under satsingsområdet «trygge fysiske og digitale møteplasser». Samarbeidsprosjektet <i>Ungdomsmedvirkning i bibliotek</i> vil styrke kunnskapen om involvering av ungdom, i prosjektkommunene og i de øvrige kommunene i fylket – knytta til medvirkning på bibliotekområdet spesielt, men med overføringsverdi til andre fagområder.
6.0 Informasjon	
Tiltak	Utfyllende beskrivelse av tiltaket
6.1 Enkel og lik tilgang til informasjon om tilbud: Felles digital infrastruktur	Fylkeskommunen vil utrede om det er mulig å sikre lik tilgang til informasjon om aktivitets- og transporttilbud gjennom en felles digital plattform.





Trøndelag fylkeskommune
Trööndelagen fylhkentjielte